

Zawrjene njebjesa so wotewrja

**Profet Jezaja so modli:
„Ach, zo by ty njebjesa
roztorhnył a dele stupił, zo bychu
hory před tobu rozběželi, kaž
woheń walčk drjewa spali.“**

Jezaja 63,19

Profet Jezaja přežiwi čezki čas. Cyta židowska towaršnosť wotwobroćeše so wot Božich zakonjow. Stwierdnjene wutroby ludźi hladachu jenož na swój ski wužitk, nic pak na dobro blišeho. Moraliski niwow spadny lěto wob lěto. Njepřečeljo běchu Jerusalemski templ zničili a mnohich Židow wotwjedli do Babylona. To wšitko by hižo było dosć přičiny za skóržbu abo za žarowanje. Tola profet čerpi dalšeje přičiny dla: Bóh ničo nječini. Wón so docyła njezjewi. Bjezbóžni ludžo so hižo zjawnje prašaja: „Hdže je twój Bóh?“ A Jezaja nima žaneje wotmołwy na jich prašenje. To jeničke, štož wón čini, je, zo so direktnje na Boha wobroći: „Pohladaj nětk z njebjesa a zhladuj ze swjateho, krasneho wobydlenja! Hdže je nětk twój zapal a twoja móc?“

Sedzi Bóh bjezmócný w njebjesach a přihladuje wšemu, štož so na zemi stawa? Druhdy móžemy tajke měnjenje tež džensa słyšeć. Na příklad: Što čini Bóh přećiwo wójnam na swěće? Přećiwo hlodej? Přećiwo namocy? Jezaja wočakuje wot Boha mócné zapřimnjenje z njebjeskeje wyšiny na zemju. Hory maja so rozeškrěć, kaž so walčk sucheho drjewa spali. Zemja ma so warić kaž hornčk wody. Potom bychu ludžo Božu móc spóznali a so

snadž wobroćili k nowemu žiwjenju. Potom by Bóh zaso był wumóžnik Božeho luda. Jezaja wočakuje wot Boha runjewon surowe skutki, kotrychž so ničo njena-džija (Jez 64,2).

Surowe džiwje je čłowjestwo dožiwiło: wójny, přirodne katastrofy, zničenje ludow

w času přewróta, hdyž so NDR sypny. Tola nakazanje ludźi njeje předołho trało. Po někotrych lětach, hdyž bě so žiwjenje zaso normalizowało, bě ludžom Bóh zaso smorže. Mamy so žedzić za namócnym zasahnjenjom Boha do našeho žiwjenja, za katastrofu, kotraž by lud zbudžiła?

Móžemy Boha prosyc wo to, zo by k nam přišoł, „kaž woheń walčk drjewa spali“?

Bóh je z njebjesa na zemju pohladał. Wón je njebjesa roztorhnył a dele stupił, kaž je sej to Jezaja prał. Tola při tym so hory njerozeškrěchu, kaž woheń walčk drjewa spali. Nic přez katastrofu je so Bóh zjewił jako wumóžnik a jako tón, kiž dobroty wopokaza tym, kiž na njeho čakaja. Běše to w měrnej nocy w Betlehemje, zo je Bóh na zemju přišoł. Njebjesa běchu wotewrjene a syła jan-dželow chwaleše Boha. W Jezusu Chrystusu je Bóh na zemju přišoł. Jako čłowjek poda so do wšeje nuzy a wšeho hrěcha swěta. Z tajkim zasahnjenjom njemóžeše ničo ličić. Hody w Betlehemje – to běše woprawdžity džiw. Bóh nas w swjej lubosći nječłosta, ale so nad nami smili.

„Žane wucho njeje słyšało a žane wóčko njeje widžało jedneho Boha chiba tebje, kiž dobroty wopokazaš tym, kotřiž na njeho čakaja.“ W hodownej nocy spjelni Bóh wočakowanja a modlitwy Jezaje, tola pozdžišo, hač bě sej profet prał, a hinak, hač bě wočakował. Tute změny pak njeběchu na škodu čłowjestwa. Směmy so z wjeselom a džakom přihotować na swjedzeń, na kotrymž wopominamy, zo so zawrjene njebjesa wotewrěchu. **Jan Malink**

Narod Chrystusa, drjeworěz Albrechta Dürera wokoło 1510, z Gersdorskeje zběrki Budyskeho měščanskeho muzeja

Foto: J. Mačij

přez wšelakich diktatorow. Hač běchu wone Bože znamjenja? My to njewěmy. Druhdy su krizowe časy cyrkwy pjelnili, kaž na příklad po Druhej swětowej wójnje abo

Adwentne hódančko

Lube džěci, džensa sym za was adwentne hódančko přihotowała. Někotre prašenja su cyle lochke a někotre trochu čěse. Sna-
no wam wulki bratr abo sotra, nan a mać abo džěd a wowka
při tym pomhaja. Hdyž sće wšo prawje zapisali, zhoniće, što
hody w žanej swójbje njepobrachuje. Přēju wam wjele wjesela.

1. Što rěka adwent?

- B) přichad
- H) započatk zymy
- A) kónc lěta

2. Adwent ma w cyrkwinskim lěće wosebity woznam. Je to:

- G) kónc cyrkwinskeho lěta
- O) spočatk cyrkwinskeho lěta
- A) kónc póstneho časa

3. Džensa je z wašnjom, zo zaswěćimy na adwentnym wěncu štyri swěčki. Kelko swěčkow měješe přeni adwentny wěnc?

- A) Běchu to hižo přeco štyri swěčki, za kóždu adwentnu njedzělu jedna.
- Ž) Běchu to štyri wulke swěčki za adwentne njedzěle a 20 małych swěčkow za dny mjez njedzělemi.
- H) Běše to jedna wulka běła swěčka za Betlehemsku hwězdu a štyri čerwjene swěčki za kóždu adwentnu njedzělu.

4. Z kotreho kraja pochadza swj. Mikławš?

- K) z Italskeje
- O) z Turkowskeje
- Y) z Grjekskeje

5. Pola nas je z wašnjom, zo so w adwentnym času wosušk jě. Što symbolizuje wosušk?

- Dž) do pjeluchow zawite Bože džěco
- L) ze sněhom pokrytu zemju
- Ł) Nima žadny wosebity woznam.

6. Na dnju swj. Borbory sej mnozy hažku wišniny wotrězaja a sej w ćopłej stwě do wazy staja. Hdyž hažka potom hody kćěje, woznamjenja to:

- Ć) bohatstwo w přichodnym lěće
- A) swójbja póndže w přichodnym lěće na kwas
- Ě) zbožo w přichodnym lěće

7. W Šwedskej swjeći so 13. decembra swjedzeń swj. Lucije. Na tutym dnju su holcy wosebje zdrasćene. Woblěkaja sej:

- S) běly šat z čerwjonym bantom, na hłowje maja wěnc ze štyrjomi swěčkami
- M) běly šat ze zlotym pasom, na hłowje maja wěnc ze zlotych hwězdow

- F) běly šat ze zelenym pasom, na hłowje maja zeleny wěnc z efoja

8. W Delnej Łužicy chodźi w adwentnym času młoda holca we wosebity serbskej drasće do domu. Je to:

- Ć) Janšojki bog
- Y) Žylojske žišetko
- T) Hochoski janžel

9. Wokoło Kulowa chodźi w adwentnym času młoda holca w bělej drasće dom wot domu. Jej praja tam:

- O) Borborka
- U) Leńka
- D) Madleńka

10. W srjedźnej Łužicy chodźi džěćetko dom wot domu. Je to:

- P) we Wochožanskej wosadze
- W) w Slepjanskej wosadze
- M) w Blunjanskej wosadze

11. W hodownym času so w mnohich cyrkwjach hodowny oratorij předstaja. Oratorij je skomponował:

- R) Wolfgang Amadeus Mozart
- O) Ludwig van Beethoven
- Y) Johann Sebastian Bach

12. Jako so jandžel pastyrjam zjewi, běchu jeho přenje słowa:

- O) Mam wam slědowace wozjewić.
- Š) Njebojće so!
- J) Wozjewjam wam dobre poselstwo.

13. Kak namakachu tři mudri z rańšeho kraja Jezusa?

- T) Sćěhowachu hwězdze.
- Ć) Jandželjo jich přewodzachu.
- Ć) Prašachu so pastyrjow.

14. Tři mudri z rańšeho kraja rěkachu:

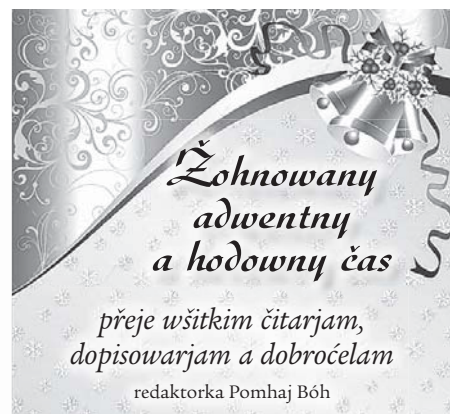
- A) Caspar, Michał, Balthazar
- O) Caspar, Melchior, Balthazar
- U) Caspar, Melchior, Benjamin

15. Kak mjenuje so swjedzeń Třoch kralow w cyrkwinskej protyce?

- M) Epiphania
- K) Jubilate
- Ł) Trinitatis

Janina Krygarjowa

Hesła na lěto 2013

Ochranowske hesła su knižka za wšednu pobožnosć, kotruž mała křesćanska wosada wudawa – a tola su wone wjele ludžom ze swěrnym přewodžerjom. Tež w lěće 2013 budu křesćenjo na wšitkich kontinentach bibliske słowo z Ochranowskich hesłow čitać a we wšednym žiwjenju rozpominać. Serbske wudaće, kotrež je zestajał Hinc Šolta z Lauterbacha, nastaj w zhradnym džěle mjez Serbskim ewangelskim towarstwom a LND. Wone je pola SET a w Smolerjec kniharni na předań.

Adwentnička w Budyšinje

Na druhej njedzeli adwenta, 9. decembra, swjeća so serbske kemše w Budyšinje w Michalskej cyrkwi popołdnu w 14.00 hodž. Po tym zhradzi so wosada na farje k adwentničke ze swačinu, bjesadu a spěwanjom. Džěci přihotuja mały program. Wšitcy su wutrobnje přeprošeni.

Adwentny koncert

15. decembra, sobotu do třećeje adwentneje njedzěle, wuhotuje chór Serbskeho gymnazija swój tradicionalny adwentny koncert w Michalskej cyrkwi. Koncert nawjeduje tachantski kantor Friedemann Böhme. Započatk budže w 17.00 hodž.

Serbsce. Ewangelisce. Zhradnje.

Lube swójbje, lubi bratřa a lube sotry! Klětu nazymu chcemy sej jako ewangelscy Serbja na kónc tydženja wulećeć a wodychnyć. Tři dny dołho chcemy zhradnje w bibliji čitać, spěwać, diskutować, kemše swječić, hrać a pućować.

Serbski ewangelski kónc tydženja wotměje so wot pjatka, 18., do njedzěle, 20. oktobra 2013, w Chołmje pola Niskeje a je za wšitkich zajimcow wotmysleny. Swójbje z džěćimi su runje tak witane kaž džědojo, wowki, samostejacy a młodostni.

Štóz ma zajim, sobu jěć abo samo zhradnje dny sobu přihotować, njech so přizjewi pola Jadwigi Malinkoweje (tel. 03 42 92 / 63 11 24, j.malinkowa@gmail.com).

Serbske ewangelske towarstwo
wikarka Jadwiga Malinkowa

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----

12	13	14	15
----	----	----	----

Hodowny jandžel

Powědančko za cyłu swójbu

Je druhi adwent. Kaž kóždy lěto přebywa Rejzka tutu njedzela pola měščanskeje wowki, dokelž staršej w Drježdžanach rumpodicha honitaj. Wowka Mila je Rejzcyna „mjechka wowka“, wšako nchtó druhi njeje tajki mjechkuški, hdyž ju wobjima.

„Nó, nadžijomnje so porjadnje wjerći.“ Z tutymi słowami zaswěći wowka k swačinyje swěčki pyramidy. Džensa so měrnyje pala. Křídlate kolesko so wobstajnje wjerći a z nim Jozef, Marja z Jezusdžěcatkom, wowce a wóslík. Wón pčolaceho wóska so po jstwe rozlěhuje. Poprjanč chmutajo hlada Rejzka do pyramidoweho swěta a praša so wowki: „Wowka, kak da sće doma jako džěci patoržicu swječili?“

Mila bě sej runje šalku zeleneho čaja nalata a worješki łuskała. Nětko hlada zamyslana do čmičkanja a widži, kak so mrócele honja. Po chwilce praji skerje sama sebi: „Sym była hodowny jandžel.“

„Kak, hodowny jandžel? Powědaj, wowka!“, prosy Rejzka, kiž bjerje sej kusk wowcyneho samopječeneho wosuška, zo by jej wjesele wobradžila a něšto wo jeje hodzoch zhonila. Wowka wšak to njewidži, je w swojim džěcatstwie před wjace hač pofsta lětami. Potom započina powědać:

„Smy byli wulka swójba, wosom džěci. To bě tehdy hižo njewšědne. Hana, Marika, Jakub, potom sym přišla ja, potom Babka, Stefko, Getka a Rejzka, twoja kmótra. Dokelž běch srjedza rodžena, slusach druhdy k tym młódsim, wosebje w zažnym džěcatstwie. Na přikład hdyž rěkaše njedzela po wobjedže ‚Pónđzemy do kina‘, njesmědžach sobu, dokelž njeběch hišće šěsć. Njedowidžach to, ale tež ze zlobičkami a plačom njemóžach njedzela připołniše spanje wobeńć. Pozdžišo, hdyž běch tak stara kaž ty džensa, slusach k tym wulkim – jako najmjeńša. Tak tež w adwence, hdyž rozmyslowachmy sotry a bratr skradžu wo hodownych překwapjenkach za maminku a nanka, za sotry a bratra a za susodžic, kiž sluseštaj na někajke wašnje sobu k swójbje, byrnjež z nimaj němsce rěčeli. Susodžicy běštaj za nas skerje kaž džěd a wowka. Wón bě šofer nakładnych awtow a wona domjaca. Najprjedy sebi myslach, zo džěci nimataj,

ale jeju jenički syn bě na zapadze a tak wo nim tehdy jenož přez listy a pohladnicy z dalokeho, cuzeho swěta wědžeštaj a ...“

„Wowka, směm k tebi na klin?“, Rejzka wowku přetorhnje.

„Nó, so wě! Pój no, moja luba!“ Mila sčehnje sej Rejzku na klin, po tym zo bě sej čaj dolała a Rejzce kakaw. Połoží ruce wo koło njeje a wobě přihladujetej so wobstajnje wjerćacemu Božemu narodkej.

„Naše přihoty započachu so w adwence: dariki kupować, rumpodichowu larwu a wězo dvě čerkeje dołheje swěće – to drje bě tróšku drohe, ale hdyž wěcy w přichod-

hdy mějachmy jako džěci zbožo. Hdyž slóncó do dobreje stwy swěćeše, móžachmy přez klučowu džěrku kusčičk so zybollaceje wozdoby widžeć. Patoržicu připołdnju sydaše jednora jědž, ajntopf a kompot z pudingom. Ale po wobjedže bě hižo wšelke hinak. Nan bě w kupjelni kachle zatepił, a nětko rozlěhowaše so tež po małej kuchni přijomna ćopłota. Jedyn za druhim, abo lěpje prajene stajnje po dwěmaj so my džěci wukupachmy.“

„Wowka, čehodla je twój nank kachle w kupjelni zatepił?“

„Nó, Rejzka, pola nas doma njeje ćopła

woda z honača přišla, wona dyrbješe so přeco hakle wohrěwać, hač za wopłokowanje, za kofej a tež za kupanje. Dušowanje kaž džensa scyła njemějachmy. Duž stejachu w kupjelni železne kachle, deleka so z drjewom a wuhlom tepjachu a we wysokim kotole so woda wohrěwaše. Dyrbjachmy přeco wuhlo připołožić, ale štóž bě mjez přenimi, měješe tež najćoplišu wodu ... Tak so popołdnje miny. Maćerka bě mjeztym hižo wšitko za wječer spřihotowała, bėrny za džesaćoch woběliła, kisykał zwarila a syre kołbaski w muce wobwalała. Wona džě chcyše na tutym wosebitym wječoru z nami hromadže kemši hić. Hewak njedzela bě přeco z wobjedom za našu wulku swójbu zabėrana. Pola nas sydachu patoržicu wječor pražene kołbaski z kisykałom a bėrnami. My džěci běchmy

tež hižo blido přikryli a naše wlosy bėchu so mjeztym wusušili. Tak móžachmy hromadže do zymskeje ćmy stupać, slyšo zwony z njedalokeje cyrkwy nas wołać a witać. Wšitko bě swjatočne a běchmy wězo njeměrne. Cyrkej bě poľna ludži, štóž hewak wšědnu njedzela njebě, kaž džensa tež. Kemše bėchu němske, dokelž njemějachmy tehdy hišće žane serbske hodowne. Spėwachmy duž němske ķerluše, a bėch kusk horda, zo njetrjebach k temu spėwarske, kaž wjele tamnych ludži. So wě, zo po kemšach napjatose rosćeše. My džěci běchmy cyle cyplkojte. Wjeselachmy so na wobradženje a – na našu překwapjenku. Po wječeri wopłokowachmy talerje, graty, hornicy, zwotrėwachmy a zrumowachmy je do kamora, wotrėchmy blido. Mjeztym bě so nan ⇨

⇒ ze šwabličkami do dobreje stwy zhubiř. Čakachmy z maćerku před durjemi, cyle čicho. Dokelž wědzachmy: Tři króc dyrbi škleńčany zwónč zazwonić, hakle potom směny zastupić do hodowneje stwy. Naraz něžnje zaklinka – potom druhu a po chwilce: třeci raz. Nan durje woćini a my stupachmy swjatočnje spěwajo „Přadła je Marja“ do zybolaceje so počmy swěčkow a šmrěkoweje wónje. Hodowny štom steješe na niskim podložku a sahaše hač pod stwiny wjerch. Po tym zo běchmy sej žohnowane hody wupřeli, wuskušowachmy kóždy swoje dary. My wulke pak njepopřachmy sej wjele chwile, chcychmy tola hišće swoju „misiju“ spjelnić.“

„Wowka, što ha misija je?“, praša so Rejzka za cuzym słowom.

„Ach, Rejzka, měnju naš program, naše wobradženje!“

„Haj, wowka, powědaj dale!“, Rejzka njesćerpnje prosy.

„Nó, po chwilce so my štyrjo wulcy z hodowneje přitulnosće zhubichmy. W džěćecej stwě so z bratrom přewoblěkachmoj. Wón džě bě rumpodich a ja – jandžel. Sotře namaj pomhašej. Dyrbjach sej swoju rózičkatu, doľhu žolto-oranžowu nócnu košlu přez šaty sčahnyć, čefńkej swěčce dóstašej rukowy škit z popy, bratr wobu sej čerwjene škórny, zhotowa sej rumpodichowu kabat a staji sej larwu. Ani my jeho hižo njespóznachmy a dyrbjachmy so smjeć. Na kóncu zaswěćištej sotře swěčce, kiž džěržach kruće w rukomaj, a bratr Jakub měješe měch na chribjeće. Potom klepašej sotře wo durje dobreje stwy. Wotnutřka so woćini. Rozbudžena a tola wěsće zakantorich „Vom Himmel hoch, da komm ich her“, wšako serbski tekst njeznajach. Zaspěwach tři štučki, potom zastupich

do jstwy a za mnu rumpodich. Stejach zboka a sceneriju wobkedźbowach, dokelž bě nětko bratr-rumpodich na rjedže. Přeměni swój hłós a da so do kruteje rozmowy z bratrom a sotrami. Wćipnosć a stróže so wotměnjachu. Tola po spěwčku abo basničce so za nich wšitko derje skónči a dariki pućowachu z měcha k nim. Tež staršimaj so rumpodich z darikami džakowaše za wšu prócu a lubosć. Nan a mać so wjeselešaj, a zawěsće bęšaj tež tróšku horďaj na nas. Potom so rumpodich rozžohnowaše a po nim kročeše tež jandžel ze jstwy. Mějachmoj pak hišće dalši puć. Stupachmoj po zymnej wochězi horje pod třechu k susodźicom. Wšako bęšaj nanaj a maćerce přez cyle lěto w domjacnosći z tym a tamnym pomhaľoj, nas džěci pola sebje telewiziju hladać daľoj, dokelž sami hišće telewizor njemějachmy, a susodka bě nam druhdy pomazku na kuchinskich kachlach wopražiła. Duž tež pola njeju zaklepachmoj. Přez čězki woľmjany zawěšk, z kotrymž běchu durje w zymje zapowěsnjene, zastupichmoj do komorki, kiž běše kuchnja a bydenska w jednym. Nutrny a z čistym hłosom zaspěwa jandželk w nócnej košli ze swěčkowaj w ruce hišće raz hodowne poselstwo ...“

Mila čuješe zaso džěsćowsku swjatočnosć tehdyšeho wokomika.

„... a rumpodich knjezej a knjeni Schubertecom wobradzi. Potom přeprsy jeju na hodownu bjesadu k nam dele. Kóždolětno přepršenje hnuta a džakownaj sčěhowašaj. Hdyž běchmoj z bratrom zaso deleka, so spěšnje přewoblěkachmoj, spakowachmoj swoje rekwizity za přichodne lěto do kartonka, zo njeby wjac ničo widjeć byľo wo hodownym jandželu a rumpodichu

a přidružichmoj so tamnym we wjesolej hodownej stwě. Nětko wupakowachmoj swoje dary, wupruwowachmoj tu abo tamnu hrajku, wobhladowachmoj sej nowe knihy a woptachmoj šokolodu woneje lametoweje ćety. Bórze zastupišaj tež susodźicy. Nan dari susodej přeco tyzku cigarow a blešku palenca, ale što nož dósta susodka? Njewěm wjace ... To bych so dyrbaľa woprawdže raz bratrow a sotrow woprašec ...“

„Wowka, to tola tak wažne njeje, hłowna wěc, zo sće wšitcy hromadže wjesole hody swjećili!“ Rejzka wowku cyle hnuta z hodowneho wjesela tróštjuje a ju kruće wobjima: „Ja bych chcyła tež być hodowny jandžel!“ Na to zaspěwatej sej wowka a Rejzka z nowych serbskich Spěwarskich wony kěrľuš.

Mjeztym su so swěčki pyramidy nimale doswěćili a nimaja wjace mocy, pyramidowe křidleška pohonjować.

„Rejzka, wuduj keđžbliwje swěčki!“, praji wowka a zaswěći stejatu lampu. W jeje swětle zhubja so dopomnjenki džěćacych lět. Kaž by wotřěčane byľo, zaklinka w tym wokomiku při durjach.

„To staj mama a papa!“, woľa Rejzka a sunje so z wowcneho klina. Rozbudžena běži, zo by jimaj durje woćiniła.

„Nó, kak da bě w Drježdžanach?“, praša so Mila pozdžišo w kuchni swojeje džowki.

„Och, cyle derje, smój rumpodicha nahoniľoj, ale při tymle wětriku bě na kóncu za mnje tola tróšku napinace.“

Mila hlada zadziwana na swoju džowku.

„Haj, maći, to sym ći žno wóndano při telefonje chcyła rjec: Budžeš zaso wowka.“

Z radosćiwym posměwkom na wobliču so žonje nutrny wobjimateľ. **Lenka**

Nowe serbske knihy z Ludoweho nakładnistwa Domowina

Domowina sto lět

Składnostnje lětušeho 100lětneho jubileja Domowiny předstaji Manfred Laduš jeje stawizny: wot spočatkow a załoženja župow přez zakaz w nacionalsocialistiskim času, znowazaloženje 1945 a skutkowanje za čas NDR hač do džěnsnišeho. Při tym da wón protagonistam samym rozprawjeć, tak zo nastanje žiwy wobraz. „Domowina sto lět“ je přěnja w LND wušla kniha doholětneho redaktora Serbskich Nowin. Publikaciju z rjada „Wobrazki ze Serbow“ wobrubu mnoho fotow, teksty su hornjoserbske, delnjoserbske a němske.

Poezija zažnych romantikarjow

W najnowšim wudaću rjada „Serbska poezija“ dóstanje čitar dohlad do basniškeho tworjenja serbskich studentow lěta 1814 wobnowjonego Lipšćanskeho předarkeho

towarstwa. Z rukopisneje Serbskeje Nowiny a rukopisneju zběrkow je Franc Šěn wubraľ 35 lyriskich tekstow, mjez nimi tež někotre přebasnjenja do serbsčiny, a je k hódnej zběrcce zestajaľ. Předstajeni awtorojo su: Handrij Brósk (1802–1877), Korla Benjamin Hatas (1806–1839), Ernst Bohuwěr Jakub (1800–1854), Korla Bohuwěr Konik (1804–1878), Jan Křescán Koernig (1791–1858), Hendrich Awgust Krygar (1804–1858), Jan Łahoda (1801–1871), Handrij Lubjenski (1790–1840) a Handrij Mosak (1802–1844).

Podčornobóška čitanka

Wobohaćejo rjad čitankow LND wěnuje so njedawno wušla kniha „Pod Čornobohom/Unterm Czorneboh“ dalšemu serbskemu regionej, Bukečanskej kónčinje. Wudawaćel Marko Grojlich je hrjebaľ w starych nowinach a w serbskej literaturje

a je při tym na njemaľo zajimawostkow storčil. Serbskim tekstam je přiďaľ němski přeložk. Kniha chce čitarjam na zabawne wašnje wuwědomić, zo bě serbskosć tež w kónčinach dokoľawokoľo Bukec něhdy něšto cyle wšědneho.

Wo wjesnych mjenach

„Za hunami mjeza“ je titul noweje knihy Alfonsa Frencla wo serbskich wjesnych mjenach. Awtor zwjaza mjena stajnje ze starodawnym podeńdženjom abo někakjej stawizničku. Z tym wotkrywa na zajimawe wašnje zwiski serbskich wjeskow z dalkim swětom. Čitar zhoni, što matej Rom a Bronjo zhromadneho, hdže we Łužicy ludžo po zdaću njeswaća a kotra Łužiska wjes najwjetša je. Njech so čitar z awtorom na puć poda wot Budestec do Barbuka a wot Pěskec do Žornosky.

LND/PB

Pokład najwšelakorišich modlitwow

Zběrka modlitwow za serbske džěci

Kak so modlić a z kajkimi słowami? Hdy a hdže k měřej přińc před Bohom? – Tute prašenja so znova stajaja, hdyž so džěco do młodeje swójby narodži. Zdobom staji so prašenje za tym, kak džěsću bibliskeho Boha zblizić a je w žiwjej wěrje kublać.

Młodym staršim runje tak kaž kmótram, džědam a wowkam abo kubarjam móže w tutech přemyslowanjach nowe wudaće Serbskeho ludoweho nakładnistwa *Ruce swojej stykjuju* z wulkej pomocu a nastorkom być. Je to zběrka modlitwow za džěci hač do staroby něhdže džesać lět, kotruž je wučerka za nabožinu na wuměnknu Ludmiła Bizoldowa zestajila. Knižka wobsahuje wjace hač 60 modlitwow, wupruwowane klasikarje runje tak kaž nowe a dotal njeznate modlitwy. Kniha je w přihódny formace, tak zo su modlitwy – hač za kuchiniskim blidom abo na polce při ložu – spěšnje k ruce. Ilustrowať je zběrku Thomas Binder. Jeho wjesole barby narěča wóčko a wabja do čitanja.

W předstowje wobroći so zestajerka na džěci z namotwu, w knižce listować. Myslu sej pak, zo je zběrka skerje za dorosćenych. Wšako džěci teje starobneje skupiny, za kotruž je kniha mysljena, lědma čitać zamóža. Staršim pak, kiž džěci přewodźuja, skići kniha pokład najwšelakorišich modlitwow a pomha jim tak, wšědny džěń džěci do počaha k Bohu stajić. Modlitwy su do wjacorych kapitlow rozjadowane, tak zo spěšnje wotpowědnu modlitwu namakaš. Wot rańšich hač do wje-

čornych modlitwow, wjerše k jědźi, džakne słowa abo próstwy – mali a wulcy čitarjo namakaja tu spěšnje słowa k wšelakim skladnosćam. Jenowubruce „Dowěra a próstwa“ paruju modlitwy, kiž so ze smjerću ro-zestajaja. Hač je to smjerć džěda abo wowki, susoda abo dalšeho přiwuzneho, haj, samo domjaceho zwěrjeća abo skoćeća – smjerć je tež we wobswěće džěsća přitomna. A runje potom, hdyž su tež dorosćeni husto bjez słowow, je wažne, zo znaješ słowa, z kotrymiž móžeš so na Boha wobroćić.

Wjetšina modlitwow je rymowana, štož wotpowěduje starobje, za kotruž je kniha mysljena. Husto hdy štyrilinkowe wjerše móžeja sej tež najmłódsi spěšnje spomjat-kować. Jednora, wšědna rěč temu polěkuje. Hišće lóšo so džěcom tekst spomjat-kuje, hdyž je z melodiju abo samo pohi-bom zwjazany. Škoda tuž, zo při modlit-wach, kiž su poprawom spěwy – a tych je w knižce tójšto –, njeje melodija sobu wotčičšana abo znajmjeńša krótka pokazka dodata, hdže wotpowědnu melodiju namakaš. Čim bóle, dokelž zamóže melo-dija wječorny měř abo wjesele nad Božej stwórbu wo wjele žiwšo předstajić hač jeno tekst. A zhromadny spěw spěwarjow na hinaše wašnje zwjazuje hač zhro-madna modlitwa.

Nimo rymowaných namakaš w knižce tež njerymowane modlitwy abo modlitwy, kotrež maja džěci same dale wjesć. Tute móžeja staršim džěcom a dorosćenym pomoc być, próstwu a džak w swojškich

słowach formulować, a wjedu tak k swobodnej modlitwje.

Škoda pak, zo njejsu so do knihi žane bibliske modlitwy zaprijeli, kaž Wótčenaš abo psalmy (Ps 23 abo k jědźi Ps 145,15–16). Runje z husćišo wospjetowanej modlitwu móžeš džěcom zlochka biblisku rěč a jeje swět zblizić. K temu přińdže, zo sej modlitwy a hrónčka, kiž jako pjerach zeznaješ, zwjetša jara dolho wobchowaš, tak zo će tute čas žiwjenja přewodźuja. Tak zeznaje dorostowace džěco tež słowa a modlitwy, kiž móžeja jemu ze zepěru a troštom być, hdyž je rymowanym hrónčkam hižo dawno wurostło.

Z ewangelskim wóčkom na knihu hladane nadpadnje mi scěhowace: W předstowje poda zestajerka runohódnje katolsku kaž tež ewangelsku wariantu modlitwu započec a skónčić (*W mjenje Wótca a Syna a Duchu Swjateho. Amen / W mjenje Wótca a Syna a Swjateho Duchu. Hamjeri*). Teksty modlitwow pak orientuja so na katolskim prawopisu (na přikład *Jězus město Jezus*). Tule by so móhło w krótkim přispomnjenju na tamnu rěčnu wariantu skedźbnić. Njezrozumliwje je, zo so w zapisu žórłow serbske Spěwarske njenaspomnja, hačrunjež namakaš w nich spěw *Wěs ty kelko hwěžkow steji* abo starši serbski přeložk spěwa *Nětk wotpočuje hola*, kiž je w knize w přeložku Michała Nawki wotčičšany.

Njehladajo na to je kniha rjany dar pod hodowny štom, a přeju zběrce wjele młódsich a staršich čitarjow, kiž sej jeje pokład wotkryja. **Lubina Malinkowa**

Ruce swojej stykjuju, 60 s., barbane ilustracije, kruta wjazba, ISBN 978-3-7420-2234-9

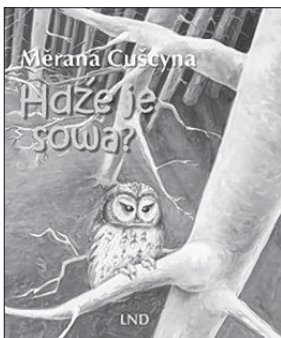
Pytanje za sowa

Prěnja džěcaca kniha z pjera Měřany Cušcyneje

Štó drje so rady na přenocowanje pola džěda a wowki njedopomina? Runje hdyž bydlijaj na wsy, wšak pola njeju jako džěco wjele zajimaweho w zahrodže a w lěsu dožiwiš.

Tež Jan, Damian a Luiza so w nowej džěcacej knize „Hdže je sowa?“ wot Měřany Cušcyneje jara na wopyt pola džěda a wowki wjesela. Džědowa najrjeńša a najzajimawša zaběra su ptački, a tak zahori tež swoje wnučki za ptačinu.

Tola tak lochko wšak njeje, w přirodže ptački wobkedźbować. Trjebaš wjele scěrpnosće a tróšku zboža. W zrozumliwych a krótkich sadach wopisuje awtorka

Měřana Cušcyne dožiwiwje nje a začuća džěci: Wćipne wotkrywaja wokolinu, njesćerpne čakaja na zwěrinu a raduja so nad namakanymi pjerkami. Tola tež strachi a stróžeje džěci na svojich dyrdomdejach přežiwja, wosebje posledni wječor na pučowanju po čmowym nócny m lěsu.

Powědka Měřany Cušcyneje wjaza wědu wo přirodže a ptačinje z dožiwiwjenjemi džěci. Pohnuwa k dalšej zaběrje z ptačinu, wšako njejsu pašturlica, lěsna wiwka, šubut abo běła sowa wšem čitarjam znate.

Šikwane wobrazy ilustratorki Gudrun

Lenz wobohaćeja knihu. Husto hdy je wona na svojich 15 wulkich a 10 małych wobrazach zajimawu perspektiwu wuzwoliła. Tak hladaš hromadže z wjewjerčku dele z wysokeho štomiska abo pokuknješ wotnutřka do mrowišća.

Tež wuhotowanje knihi wot Isy Brycycyneje je poradžene. Zelene a žolte ramiki wokoło teksta su wotměnjace a wuzwolene jasne pismo wolóži džěcom čitanje.

Nó, a wěsće so tón abo tamny při čitanju powědki tež na swojske dyrdomdeje pola wowki a džěda dopomni.

Jadwiga Malinkowa

Měřana Cušcyne, Hdže je sowa?, LND 2012, ISBN 978-3-7420-2233-2

Mjezynarodny pietizm a Serbja

Přełožer pólskeje *Paradiszahrodki* za duchowneho do Serbow?

W septemberskim čísle Pomhaj Bóh namołwjach čitarjow, na hornjej łubi abo w starych křinjach za knihami Jana Arndta slědźić, hač so tam snadź njechowa wudaće pobožneho swětowego bestsellera. Čitar Pomhaj Bóh Grzegorz Kotyński z pólskeho Białystoka njeje so za to trjebať na hornju łubju podať. Kaž w čitarskim dopisu na redakciju Pomhaj Bóh zdžěli, je sej w léce 2009 w pólskim antikwariacie kupił pólske wudaće Arndtowych *Šěsć knihow wo wěrnym křesćanstwje*, pólsce *Sześć ksiąg o prawdziwym chrześcijaństwie*, kotrež bu 1905 w Kralowcu (Königsberg, džensa Kaliningrad) čišćane. Do tuteho wudaća přiwjazana je tež Arndtowa modlerska kniha, tak mjenowana *Paradiszahrodka*, pólsce *Rajski ogródeczek*. Tuta kniha bu 1918 tehorunja w Kralowcu čišćana. Grzegorz Kotyński je knize přečitał a zwěsćił, zo je přełožk jara dobry, bjez germanizmow abo dialektizmow.

Pólski a serbski přełožk

Pólska *Paradiszahrodka* wuńdže přeni raz w léce 1736 w Brzegu. Přełožił bě ju šleski duchowny Samuel Ludwig Sassadius, kotryž skutkowaše pak wot léta 1731 w Straußfurce sewjernje Erfuta. Přełožk wobšěrnych *Šěsć knihow wo wěrnym křesćanstwje* bě duchowny Samuel Tschepius wobstarał, wone wuńdžechu přeni raz 1743 w Kralowcu. Tak je pólski přełožk Arndtowych knihow nimale runočasnje ze serbskim wušoł; w lětomaj 1738/39 čišćeše so *Šěsć knihow wo wěrnym křesćanstwje* a 1740 wuńdže *Paradiszahrodka* serbsce.

Pólski a serbski přełožk pak njeje stej w samsnym času, ale tež w samsnym duchu nastaja. Wobaj přełožkaj stej zwjazanej z Halleskim pietizmom. Kaž duchowny Jan Gottfried Kühn w serbskim Klukšu tak wudžeržowaštaj tež přełožowarjej do pólsčiny Tschepius a Sassadius wuske styki do Halleskeje Franckoweje syrotownje. Ale nic jeno to zwjazuje pólske a serbske wudaće Arndtowych knihow. Bjezmała by so mjenujcy Samuel Ludwig Sassadius z fararjom we Łužicy stał. Tak njeby snadź *Paradiszahrodka* do pólsčiny, ale do serbsčiny přenjesť. Kak temu?

Pietistiski centrum Cieszyn

Sassadius bě wot léta 1720 duchowny w šleskim Cieszynie, němsce Teschen. Cieszyn bě w tutym času wuznamny pietistiski centrum za cytu Hornju Šlesku. Jeho duchowny wliw sahaše hač daloko do Beskidow a na Morawu. Ze stotkami chodžachu tam njeźelu kemši – na pólske, česke a němske předowanja. Tehdy natwarjena cyrkej skići skoro šěsć tysac kemšerjam městno. Wjacori duchowni přełožowachu pilnje do češćiny a pólsčiny a kubłachu młodzinu na wyšej šuli w pietistiskim duchu. Wokolni katolscy knježa so nad tutym wuspěšnym džěłom Cieszynskich duchownych postorkowachu a přečiwo nim zachadzachu, doniž Habsburgojo duchownych po doholětnych rozestajenjach spočatk léta 1730 njewupokazachu.

Zinzendorf (nalěwo) a Gersdorf – spěchowarjej Serbow

Repro: priwatne

Foto: SKA, archiw Ochranowskeje wosady

Z Cieszyna do Serbow?

W samsnym času pytaše spěchowar Serbow Friedrich Caspar von Gersdorf noweho angažowaneho diakona za Klukšansku faru, kotryž dyrbjese serbsce móc a pobožneho ducha być. Jeho kuzenk Nikolaus Ludwig von Zinzendorf namjetowaše jemu so wo jednoho z wuhnatyh Cieszynskich duchownych přerěć a jeho za džěło mjez Serbami zdobyć. Tuta ideja pokaza, kak wysoko kuzenkaj serbske džěło hódnočšaj a zo chcyštaj za to jeno najlěpšich duchownych zasadžić. Přenjoťnje mysleštaj na Johanna Muthmanna, ale, kaž pisa Gersdorf Zinzendorf: „*Dem Herrn Sassadio bin ich auch nicht abgeneigt*“. Jednaja z Cieszynskimi duchownymi wjedžeše Zinzendorf. K temu pisaše jemu Gersdorf:

„*Den Brief an Muthmann habe ich unterschrieben, er [Muthmann] ist um Görnitz und soll wendisch hören, ob er zu dessen Erlernung gelangen könnte. Es sind ja bei Herrnhuth wendische Orthe, werden [dort] auch zweifelsohne wendische Bücher haben. In Löbau sind deren genug zu bekommen. [...] Das Slavonische wie solches um Jabelunka [blisko Cieszyna] geredet wird kommt nebst dem Russischen am wenigsten mit [der] hiesigen Landessprache überein. Hernach ist mit dem pohlischen noch einige Convenienz [přezjednosť], mit dem böhmischen aber*

stimmt es am wenigsten überein. Doch habe [ich] oft gehört, dass wer pohlisch rede, gar leicht das wendische erlernen könne, es gehört nur einige Zeit dazu.“

Z lista je jasnje wučitać, zo je so Gersdorf hłubšo ze serbsčiny a dalšimi słowjanskimi rěčemi zaběrať a zo bě jemu přewšo wažne, zo jeho nowy Klukšanski diakon spěšnje serbsce nawuknje. Tehdy bě z wašnjom, swoje znajomosće nowonawuknjeje rěče dopokazať z přełožkom knihi. A tak by so snadź Samuel Ludwig Sassadius z přełožerjom serbskeje město pólskeje *Paradiszahrodki* stał.

Teologiske zadžěwki

Ani Muthmann ani Sassadius pak nochcyštaj do Łužicy – nic pak rěčnych, ale teologiskich přičin dla. Wobaj běštaj jara wusko z Franckoweje syrotownju w Halli zwjazanej. A hrabja Zinzendorf njebě w kruhu Halleskich pietistow rady widžany. Jeho žiwe wustupowanje a nowotarske ideje, kaž na přikład załoženje Ochranowa, so w Halli njespodobachu. Za Cieszynskeju duchowneju, kotraž běštaj přiwisnikaj Halleskeho pietizma, bě puć do Łužicy – ze spěšnym Zinzendorf a přistajenjom pola jeho kuzenka Gersdorfa – takrjec njemožny.

Město Muthmanna abo Sassadiusa přistaji Gersdorf tuž Friedricha Martina Neumanna za diakona w Klukšu. Jako tón 1735 Klukš wopuści, powoła Gersdorf, zaso z pomocu Zinzendorfa, Jana Gottfrieda Kühna do Klukša. Dokelž pak bě dale čezko derje wukubłanych, pobožnych serbskich duchownych namakać, rozsudži so Gersdorf jich sam wukublać dać. K temu załoži z pomocu diakona Kühna Klukšanski seminar, kotrehož nawoda bu Kühn a z kotrehož džělawašće wuńdže krótko po tym serbski přełožk Arndtowych knihow.

Cyloeuropski kontekst

Pospyť, Cieszynskeju duchowneju za džěło we Łužicy nawabić, kaž tež skoro runočasnny přełožk Arndtowych knihow do pólsčiny a serbsčiny pokazatej, kak wusko su serbske cyrkwinske stawizny splećene z cyloeuropskim wuwicóm. Zdobom pokaza epizoda, z kajkim angažementom so Gersdorf a Zinzendorf za serbske naležnosće zasadžšaj: Chcyštaj najlěpšich duchownych swogeho časa do Serbow wabić. Při tym wosta jeju ideja, duchownych ze słowjanskeho wukraja za džěło we Łužicy zdobyć, přez lěťstotki hač do džensnišeho aktualna. **Lubina Malinkowa**

50 lět w duchownej službje

Złoty ordinaciski jubilej serbskeho superintendenta n. w. Siegfrieda Alberta

Jubilar Siegfried Albert

Foto: J. Malink

Z dżakownosću smě Siegfried Albert, serbski superintendent na wuměnk, spominać na swój 50lětny ordinaciski jubilej. 23. decembra 1962 zapokazachu tehdyšeho wikara w Hrodzišću do duchownej služby. Ordinator běše Budyski superintendent Busch, kotremuž asistowaše serbski superintendent Wirth z Njeswaćidła. Hrodzišćo běše tež jeho přenje farske městno. Hižo 1961 bě so woženil z Annettie Marie rodź. Halkec z Budyšina. Jimaj narodži so pjec dźowkow: Ramona, Kerstin, Angela, Petra a Christina.

W léće 1981 powołaču Siegfrieda Alberta jako fararja na Michałsku wosadu do Budyšina. 1983 dowěri so jemu zastojnstwo serbskeho superintendenta, štož dowjedže k wobmjzowanju wosadneho dźěła. Jemu so poradži tež prusku Hornju Łužicu do swójeho dźěła zapřijeć.

Swěru je jězdził po wosadach, zo by Bože słowo w serbskej rěči wozjewjał. Při tym podpěraše jeho mandželska, dokelž njemóžeše bratr Albert wóčneje chorosće dla z awtom jězdzić. Přez léta wjedžeše redakciju Pomhaj Bóh, štož je pódla farskeho dźěła wobćežna wěc. Wot léta 1988 ležeše tež organizacija serbskich předowanjow a nutrnosćow w serbskim rozhlósu w jeho ruce. Bratr Albert wukonješe wšitke dźěła z wulkej swěru a spušćomnosću.

W léće 2002 poda so Siegfried Albert na wuměnk. Z mandželskej bydli nětko na Kotołskej hasy w Budyšinje. Druhi dzeń hód chcemy na serbskich kemšach w Michałskej cyrkwi duchowny jubilej bratra Alberta wopominać, na jeho skutkowanje Bohu k česći a Serbam k wužitku.

Jan Malink

Serbska napismowa tafla w Kumšicach wobnowjena

Na Mikelec-Wińczec kuble w Kumšicach su njedawno po přikładze historiskeje serbskeje napismoweje tafle nowu zhotowili. Originalna tafla pochadza z léta 1864, kaž je je napis přeradza, a je zamurjowana nad brónjowymi wrotami. Zhotowjena je z pěškowca, kotryž bě po bjezmała poľdra lětstotku mjeztym tak rozžrany, zo napismo hižo wučitać njebě.

Originalna napismowa tafla z léta 1864

Z pomocu zapiskow, kiž je zawostajil w léće 1870 na kuble rodzeny doholětny Malešanski farar Awgust Mikela, hodžeše so napismo rekonstruować. W šwabachskim pismje steji na tafli napisane scěhowace hrónčko:

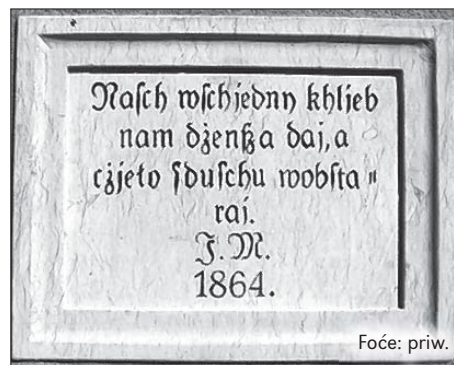
Našch wšchjedny khljeb
nam dženzka daj, a
czjeto s dufchu wobsta=
raji.
J. M.
1864.

Hrónčko je, trochu změnjene, wuwzate z kěrlušy Martina Luthera „Wótče naš, kiž sy w njebiesach“, kotrehož pjata štučka

so ze słowami započina: „Naš wšedny chléb nam dženza daj a čelo derje wobstaraj“ (Spěwarske č. 249,5). Inicialaj J. M. stejitej za tehdyšeho wobsedźerja kubła Jana Mikela, nana fararja Awgusta Mikele. Wón je w léće 1864 nowu bróžen natwarić a při tym tež taflu do jeje murje zasadzić dać. Pobožne serbske hrónčko na tafli swědči wo tym, zo so w swójbje kublerja Mikele swěru na nabožnosć a narodnosć džiwaše. Jan Mikela bě šěroko zajimowany a kubłany čłowjek, čitaše nabožne knihi runje tak kaž powšitkowno-kubłace a ratarske fachowe spisy. Časopis „Serbski Hospodar“ sej hromadžeše a chowaše. Wo swójom dźěle wjedžeše „Hospodarske knihi“, kotrež 1867 „w Božim Mehni“ započa a do kotrychž sej jako swoje žiwjenske hesło zapisa: „Dźiwai a Spiwai“. Wón přislušeše wjele lět cyrkwinskemu předstejićerstwu Poršiskeje wosady a přewza w léće 1889 městopředsydstwo w nowozałożenym towarstwe serbskich burow w Poršicach. Ze swójom skutkowanjom pokročowaše swójbnu tradiciju, wšako bě hižo jeho nan srjedz 19. lětstotka tehdyše nabožno-narodne hibanje w Serbach podpěrowať. Wo narodnej zmyslenosći Mikelec swójbje tež swědči, zo njezalěpichu sej do swójbneho albuma jenož fota přiwuznych, ale zo hromadźachu sej do njeho tež w čišću wuždžene wobrazy Handrija Zejlerja, Korle Awgusta Kocora a Jana Wjele-Radyserba. Mikelec přislušachu přez generacije wonej burskej woršće, wo kotrež rěkaše, zo je stoľ serbskeje narodnosće.

Nabožno-narodny duch je so do džens-

nišeho w swójbje wuchowať. 79lětny Ernst Mikela, kotryž bydli z mandželskej w rjanym, w léće 1753 natwarjenym tykowanym domskim na kuble swójom wótcow, słuša k swěrnym serbskim kemšerjam w Poršiskej wosadze, wobdžela so na serbskich cyrkwinskich a kubłanskich dnjach a je sobustaw Serbskeho ewangelskeho towarstwa. Jeju džowka Claudia Wińczecowa.

Duplikat napismoweje tafle z léta 2012

wa skutkuje jako kantorka w Poršicach a je swoje zakónčace hudźbnowědomostne dźěło napisala wo serbskich agendach.

Młoda Wińczec swójbja, kotraž bydli na kuble w modernje wutwarjenym bywšim hospodarskim twarjenju, je napismowu taflu swójom přjedownikow lětsa wobnowić dać chcyła. Pěškowc pak bě tak dodžeržany, zo restauracija wjac móžna njebě. Tak je so z wobsahowej podpěry pomnikoweho wuběrka při Maćicy Serbskej a z financielnym spěchowanjom Załožby za serbski lud duplikat zhotowil. Nadawk wuwjedł je młody kamjenječesar Markus Herold w Bělšecach.

Trudla Malinkowa

Rozprawa Serbskeho ewangelskeho towarstwa na lěto 2012

Přednjesena na sobustawskej zhromadźiznje reformaciski džen w Rakecach

Na zhromadźiznje w Rakečanskej farskej bróžni rozprawješe předsyda SET Měrćin Wirth wo džělawosći towarstwa w minjenym léće.

Foto: J. Malink

Serbske ewangelske towarstwo ma tučhwilu 44 člonow. Z časa lońšeje sobustawskeje zhromadźizny smy dweju člonow na posledni wotpočink přewodźeli, a to woběju z Hušćanskeje wosady: Dnja 15. nowembra 2011 je knjeni Hanka Chěžnikowa z Cokowa zemřela a dnja 15. oktobra 2012 knjez Korla Tarank z Hunčeric. Chcemy jeju w čestnym wopomnjeću wobchowac.

W Pomhaj Bóh čitachmy tež wo někotrych zwjeselacych jubilejach sobustawow našeho towarstwa. Tak swjećeše w januarje knjez Arnošt Grofa swoje 90. narodniny, w měrcu měještaj Pěček mandželskaj jubilej złotoho kwasu a tehorunja w měrcu swjećeše knjez superintendent n. w. Siegfried Albert swoje 75. narodniny. W awgusće běštaj Worjehec mandželskaj z Brězyny swój železny kwasny jubilej woswjećitaj.

Wjeselu so, zo móžu wam džensa noweho člona předstajit. Knjez dr. Günter Holder z Rakec je našemu towarstwu přistupit. Wón so jara wo to prócuje, zo njeby serbske słowo w Rakečanskim cyrkwiskim žiwjenju womjelnyto. Witamy jeho mjez nami.

Předsydstwu přisłušeja Lubina Exlerowa, Serbski superintendent Jan Malink, Günter Wjenk, Mato Krygař, Arnd Zoba a Měrćin Wirth. Lětsa smy so trójce schadźowali. Mamy hišće našu towarstwowu stwu w druhim poschodze Serbskeho domu w Budyšinje. W Serbskim domje so tuchwilu něhdyša Serbska kofejownja přetwari na wšelake mjeńše rupy za towarstwa. Móžno, zo změjemy w tutym zwisku swoju dotalnu rumnosć wotedać. Je wšak tak, zo ju jenož mało wužiwamy.

Džěło w léće 2012

Loni druhého adwenta swječachmy swoju **adwentničku** we wosadnej žurli na Michałskej farje w Budyšinje.

Serbski cyrkwinski džen přewjedzechmy lětsa w Husce. Na sobotnišim zarjadowanju zetkachmy so z Bjesadami z Rakec, Hodžija a Bukec. Měrana Cušcyna přednosaše wo přirodospytniku Michale Rostoku, wuznamnym Serbje Hušćanskeje wosady. Na Božej službje předowaše farar Rummel z Hodžija a popołdnu wuhotowaše chór Serbskeho gymnazija koncert.

21. julija prošese Krygarjec swójba zaso na **swójbne pučowanje a dworowy swjedžen we Wuježku**. Při rjanym wjedrje so wjele ludži wobdžěli. Krygarjec swójbje a knjeni Pawlikowej so za jich džěło džakujemy.

Na wulěće ze Serbskim busom wopytachmy někotry wosady a cyrkwy na zapadze Budyskeje eforije: Protecy, Seeligsstadt, Großharthau, Arnsdorf, Oberlichtenau a Großnaundorf. Ličba wobdžělnikow woteběra, tak zo dyrbymy přemyslowac, kak z tutej doholětnje tradiciju dale postupujemy.

W juliju tuteho lěta je farar Joachim Nagel we Wojerecach na wuměnk wotešoł. Wón je so jara wo serbske wosadne žiwjenje we Wojerecach starał. Jako připóznacě tuteho angažementa smy so jako towarstwo zhromadnje ze Serbskej superintendenturu z džaknym darom wot njeho rozžoňowali.

Tež lětsa je zaso časopis **Pomhaj Bóh** prawidlownje wuchadzał. Džakujemy so za dobre a spuščomne džěło redaktorce

Trudli Malinkowej a korektorce dr. Irenje Šerakowej kaž tež awtoram, kotřiž do časopisa dopisuja.

Ochranowske hesła na lěto 2013 su wušli a nam předleža. Knjez Hinc Šořta je je zaso přihotował. Zajimcy móžeja knižku pola SET dóstać.

Přehlad wo financach

Lětsa smy hač dotal dóstali dary za powšitkowne zaměry našeho towarstwa we wysokosći 600 eurow, sobustawske přinoški we wysokosći 234 eurow a kolekty při wosadnych zarjadowanjach 1.619,84 eurow. Dohromady mamy potajkim dochody we wysokosći 2.453,84 eurow.

Wudawkow mamy dotal 2.074 eurow. Su to za cyrkwinski džen w Husce 976 eurow, za swjedžen we Wuježku 150 eurow, za Serbski bus 587 eurow, za wudawanje Ochranowskich hesłow 200 eurow a drobne wudawki we wysokosći 161 eurow.

Za Pomhaj Bóh smy dary we wysokosći 862 eurow dóstali a abonentske pjenjezy we wysokosći 1.306,89 eurow. Załožba za serbski lud a sakska krajna cyrkej dale wudawanje časopisa podpěrujetej.

Džak słuša wšitkim darićelam, kotřiž džěło našeho towarstwa a wudawanje časopisa Pomhaj Bóh financielnje podpěruja.

Wublad na lěto 2013

Cyrkwinski džen chcemy klětu 22. a 23. junija w Delnim Wuježdze swječić. Tež swójbne pučowanje a dworowy swjedžen we Wuježku so zaso přihotujetej. Wo wudawanje časopisa Pomhaj Bóh a Ochranowskich hesłow chcemy so dale starać.

Hladajo na CD z kěrlušemi Jana Kiliana namjetuje knjez Sembdner, zo bychmy so tež w přichodže dale prócowali wo wožiwjenje serbskeje ewangelskeje hudźbneje tradicije. Konkretnje mysl wón na Serbski rekwiem Korle Awgusta Kocora.

Dalši namjet předleži wot wikarki Jadwigi Malinkoweje. Wona chce so prócować, młode swójby a dalšich zajimcow na jedyn kónc tydženja zhromadzić. To je wěšće rjane a dobre předewzaće.

Klětu na reformaciskim swjedženju chcemy zaso na zhromadźiznu našeho towarstwa přeprósyc. Namjety za městnosć schadźowanja su nam lubje witane.

Na kóncu swojeje rozprawy chcu so wšitkim člonam našeho towarstwa a dalšim wosadnym džakowac, kotřiž so wo serbske ewangelske cyrkwiske žiwjenje prócuja a je aktiwnje podpěruja. Wjeselimy so na dobre zhromadne džěło w přichodnym léće.

Měrćin Wirth, předsyda SET

Rakečanske „Lutki“ zhromadženych zawjeselili

Zhromadźizna SET reformaciski džen w Rakecach

Hłowna zhromadźizna SET zahaji so lětsa z małej překwapjenku za 28 člonow a pječ hosći, kotřiž běchu so reformaciski džen popoždnu w Rakečanskej farskej bróžni zešli. Rakečanske „Lutki“ pod nawodom prawiznicy Andreje Langneroweje a pěstowarki Leňki Šoćineje předstajichu krótki kulturny program. Mjeńše džěči zanjesechu spěwaj ze serbskimi a němskimi štučkami, wjetše zahrachu na pišćalkach a huslach serbskej ludowej spěwaj. Naposledk sej džěči hromadže z dorosćenymi „Hdžež so módrija, zelenja“ zaspěwachu, na což holće w serbskej drasće kóždého wosobinsce z kuskom dobrego pječwa překwapichu.

Wosadny farar Kecke zhromadženych skrótka postrowi. Wón pokaza na to, zo je drje Serbow w Rakečanskej wosadze přeco mjenje, ale zo maja nětko kružk we wosadze, Bjesadu, kiž so z wuspěchom wo to serbske stara.

W swojej nutrności na džen reformacije pokaza sup. Malink na to, zo nimamy z mječom wojować, ale so z lubosću prócować. Tak je tež wšo prócowanje wo rěč a wěru Serbow w zašłosći a přitomnosći wuraz skutkowneje lubosće.

Wo bohátu kermušnu swačinu ze samopječnym tykancom a pomazkami z domjacej kořbasu běchu so sobustawy Rakečanskeje Bjesady postarali. Wutrobny džak jim za wuběrnu pohosćenje.

Wo džěle towarstwa

Towarstwowym naležnosćam wěnowany džěl zahaji so z rozprawu předsydy (hlej strona 8). Za rewizorow zdžěli Handrij Sembdner, zo su towarstwowo financy pruwowane a w porjadku. Přitomni wobě rozprawje schwalichu. Při wólbje do předsydstwa wuprajichu so wšitcy dotalni sobu-

Rakečanske „Lutki“ překwapichu zhromadźiznu ze serbskim programom.

Předsydstwo SET (wotlěwa): Mato Krygař, Lubina Exlerowa, Arnd Zoba, sup. Jan Malink, Günter Wjenk, předsyda Měrćin Wirth, dr. Günter Holder

Foće: T. Malinkowa

stawojo zwólniwi dale w nim sobu džělać. Znowa wobsadzić měješe so městno bywšeho fararja dr. Jensa Buliša, na kotraž wuzwoli so runje hakle do SET přistupjeny nawoda Rakečanskeje Bjesady dr. Günter Holder.

W diskusiji wo towarstwowym džěle předstaji sup. Malink w mjenje wikarki Jadwigi Malinkoweje namjet, přewjesć klětu w nazymskich prózdnicach pod hesłom „Serbsce. Ewangelsce. Zhromadnje.“ kubłanske dny za swójby z džěćimi a dalšich zajimcow. Handrij Wirth na to pokaza, zo wobdželnistwo na wulětach Serbskeho busa hladajcy woteběra. Generacija, kotraž je wot spočatka sobu jěla, je zestariła. Praša so, kak móhta so srjedźna generacija za zajězdy zdobyć abo hač měta so tradicija Serbskeho busa, kotruž bě sup. Gerhard Wirth w léce 1977 zrodził, nětko po 35 lětach zastajić. Manfred Laduš so prašeše, hač je po wuspěchu w Drježdžanach w léce 2011 wobdželenje SET na klětušim němskim cyrkwinskim dnu w Hamburgu planowane. Temu tak njeje, dokelž by to přewobćežne bylo a mocy małego towarstwa přesahało. Tež namjet Handrija Sembdnere, po produkciji CD Jana Kiliana dalšu hudźbu z ewangelskeho serbskeho namrěwstwa, kaž Kocorowy rekwiem, wudać, by za SET ćežko realizujomny był.

Wo sup. Wirthu a Domowinje

Składnostnje lětušeho 100lětneho jubileja Domowiny bě so předsyda SET zaběrat z poměrom svojego nana, sup. Gerharda Wirtha, k Domowinje. Z pomocu historických wobrazow a originalnych dokumentow Měrćin Wirth temu žiwje předstaji. Gerhard Wirth bě jako student teologije

1928 Zwjazkej lužisko-serbskeho studentstwa a z tym Domowinje přistupił. W 1930tych lětach skutkowaše jako wot Pawoła Neda powołany dowěrník Lipšćanskeho studentstwa w Domowinje. Po wójnje bě wot 1947 z referentom za cyrkwinske naležnosće w Domowinje a přistušese wot 1951 zwjazkowemu předsydstwu. Kritizowaše ideologiske wusměrjenje serbskeho džěla, wupraji so přećiwo anticyrkwinskim nastawkam Měrćina Nowaka-Njehorónskeho w Nowej dobje a skoržeše, zo njesmě na ratarskej šuli w Chrósćicach nabožinu podawać. Po 17. juniju 1953 wjedžeše Jan Gławš, podpěraný wot dalšich Domowinskich funkcionarow, zjawnu kampanju přećiwo Gerhardej Wirthej, na což hrožeše jemu samo wuzamknjenje z Domowiny. Swojeho swědomja dla skónčnje 1956 fararjo Mjerwa-Bukečanski, Lazar-Hodžijski a Wirth-Njeswačanski z Domowiny wustupichu. Po přewróće spožčichu Gerhardej Wirthej na namjet Maćicy Serbskeje 1993 Myto Domowiny.

W diskusiji wjacori na to pokazachu, zo jeje „čerwjena“ zašlosć Domowiny džensa hišće přiwisuje a serbske džěto mjez ludom na wsach počězuje. Na druhej stronje pak je Domowina dyrbała z tehdyšim duchom časa hić, hewak scyła njeby skutkować směta.

Spomnjeće na kěrchowje

Po zakónčenju zhromadźizny dóndže sej skupina sobustawow SET hišće na kěrchow, hdžež spominaše z kwěćelom a zanjesenjom serbskeho spěwa na zastužbnych Serbow Rakečanskeje wosady: mandželskeju Jana a Martu Cyžec kaž tež Marju Herrmannowu a jeje syna dr. Gerharda Herrmanna. **Trudla Malinkowa**

Nazymske zeńdženje sakskeje krajneje synody

Plenum nazymskeho zeńdženja krajneje synody, w přěnim rynku srjedza Handrij Wirth z Njeswačidła a farar Andreas Kecke z Rakec (druhi a třěci wotlěwa) Foto: M. Oelke

Nazymske zeńdženje krajneje synody Sakskeje wotmě so wot 16. do 19. nowembra w Drježdžanach.

Pjatk po zahajenju synody džěłachmy we wuběrkach a wječor běchmy přeprošeni wot Ewangelskeho džěłowego kruha CDU Sakskeje.

Sobotu rozprawješe biskop Jochen Bohl wo temje „W bibliji Bože słowo zetkać“. Wo tutym přednošku podam pozdžišo hišće zjeće.

Słyšachmy sobotu tež rozprawy cyrkwin-skeho wjednistwa, kotraž zaběraše so w přěnim džělu z džěławosću w zašłym lěće a da-waše w druhim džělu impulsy za rozmołwy wo zrozumjenju a wukładowanju bibliskich słowow. W tajkich rozmołwach njeńdže w přěnim rjedže wo wuměnu informa-

cijow, ale wo to, zo so wosobinske nazho-njenja zdžěła a zo spytaja so wobdžělnicy lěpje dorozumić. Z tajkich rozmołwow wurósće jednota cyrkwyje.

Kónčnu rozprawy słyšachmy wot wu-běrka, kiž je so połdra lěta dołho zaběrał z problemami cyrkwin-skeje huđzby. Jako wunošk měješe synoda wo mnohich za-podatych próstwach wuradžować a na-mjety schwalić. Najwažniši dyk bě wu-tworjenje džěłowego městna referenta za cyrkwin-sku huđzbu.

Njedzělu po kemšach słyšachmy w cyr-kwi Třoch kralow rozprawy wo stawje a dalšich předewzačach we wobłuku Lu-theroweje dekady a wo přihotach reforma-ciskeho jubileja w lěće 2017. Wyši cyrkwin-ski rada Christoph Seele a referent Mi-

chael Seimer mnoho k temu přednješaj. Předewzača namakaće w interneće mjez druhim pod www.Impuls-Reformation.de. Tež w Hornjej Łužicy a přimjezných kónči-nach Čěskeje a Pólskeje so aktiwity přiho-tuja. Wone su zwjazane ze znatymi woso-binami, kaž z Janom Husom (1369–1415), Janom Amosom Komenským (1592–1670) a Wjaclawom Worjehom (1564–1618). Serbski muzej w Budyšinje chce w lěće 2017 wustajeńcu wo wuznamnje reformacije za Serbow pokazać a Serbski institut při-hotuje k temu konferencu.

Dalšu rozprawy słyšachmy k stawje roz-myslowanja wo Božim wotkazanju z džě-ćimi w sakskej krajnej cyrkwi. Lěta 2011 je so nastorčila debata wo zhromadnym puću w tutym prašenju. 272 wosadow je jara rozdžělnje wotmołwiło. Wot lěta 1983 sem móžeja cyrkwin-ske předstejic-stwa wobzamknyć, hač smědža w jich wo-sadže džěci ze swojimi staršimi k Božemu wotkazanju hić. W mnohich wosadach je so to hižo zmóžniło. Hač do přichodneho nalěča chcetej wuběrkaj hišće wotewrjene prašenja wobdžělać a potom synodže na-mjet předpołožić.

Kaž kóždy raz w nazymje dóstachmy zaso wobšěrnú rozprawy wo cyłkownym džěle w našej krajnej cyrkwi. Po schwale-nju zličbowanja za lěto 2011 z někak 174 mio. eurow přiwrachmy hospodarski plan za lěto 2012, we wysokosći wjac hač 182 mio. eurow.

Přichodne zeńdženje 26. krajneje syno-dy Sakskeje wotměje so, da-li Bóh, wot 12. do 15. apryla 2013. **Handrij Wirth**

Po dołhej přestawce zaso serbske kemše w Hodźiju

Na předposlednej njedzeli cyrkwin-skeho lěta přeprasy Hodźijska wosada po dołhej přestawce na serbske kemše. Před něhdže 20 lětami běchu wone woteběraceje ličby kemšerjow dla womjelkli. Serbske wo-sadne žiwjenje je so w lěće 2009 na ini-ciatiwu Krawcec swójby z Delnjeho Wunjo-wa ze załoženjom serbskeje Bjesady zaso wožiwiło. Z teho časa zetkawa so prawidłow-nje na džesać ludži na serbsku rozmołwu. Wosadny farar Christoph Rummel hižo někotre lěta serbsce wuknje a je serbsčinu mjeztym dosć derje nawuknyl. Z teho wu-rosće ideja, tež zaso serbske kemše swječić.

W Sächsische Zeitung bě Gerhard Krawc wutrobnje na serbske kemše do Hodźija pře-prosył. Tak so 18. nazymnika něhdže 35 kemšerjow w tamnišim Božim domje zhroma-dźi. Tući njeprěndžechu jenož z Hodźija same-ho, ale tež z Cokowa, z Hornjeje Boršce a z Dobranec a samo z Budyšina a z Bukec. Tež tójšto katolskich wěriwych so wobdžěli. Wšitke generacije běchu zastupjene.

Fararj Rummelej poboku běchu tře Ho-dźijscy wosadni. Manfred Chěžnik z Bol-borc čitaše epistolu z Lista Pawola na Rom-skich (8,18–25) a scěnje z Mateja (25,31–46). Andrea Lorzowa přewodžeše kěrluš na piščelach. Johannes Kral z Dobranec, šuler 8. lětnika na Serbskim gymnaziju, čitaše próstwy. Wón změje w nalěcu kon-firmaciju.

W swojim předowanju wěnowaše so farar Rummel stawiznam reformaciskeho kěrluš „Jed'n twjerdy hród je naš Bóh sam“, kotryž je Martin Luther w lěće 1529 napisał. Kěrluš počahuje so na Jezusa Chrysta. Wěmy, zo pola njeho a pola Boha přeco škit namakamy.

Po kemšach džěchu wšitcy wjesofoje wutroby domoj, tež w nadžiji, zo njeběchu to poslednje serbske kemše w Hodźiju, ale přenje nowšeho časa. Za to słuša organizatoram wokoło fararja Rummela wulki džak.

Mato Krygař

Po serbskich kemšach 18. nazymnika w Ho-dźijskej cyrkwi je farar Christoph Rummel kemšerjow rozžohnował. Foto: M. Wjeńka

Bill Biar w Texasu †

W texaskim Carrolltonje zemře 30. oktobra w starobje 93 lět Bill Biar. Narodzeny 7. julija 1919 jako wosme z dwanaće džěci do farmarskeje swójby serbskeho pochada w Thorn-dale njedaloko Serbina, wotro-sće wón z němskej maćernej rěču a w pobožnej lutherskej wěrje. Po Druhej swětowej wójnje přebywaše hač do 1947 w Němskej, hdžež w lěhwach wójnskich jatych dohladowaše.

Bill Biar Foto: priwatne

Tehdy namaka sej swoju mandželsku, ze Šleskeje pochadźacu Stefana Todt. Z jeju mandželstwa wuńdžeštej dvě džěsci. Po nawróće do USA džělaše 36 lět we wulkej wolijowej firmje Atlantic Richfield Company, doniž so 1983 na wuměnk njepoda. We wšěch městach, hdžež džěla dla bydleše, bě z aktivnym sobustawom lutherskich wosadow Missouri-synody, skutkowaše sobu w předstejićerstwach, spěwaše sobu w chórah, džežerše nutrnosće a wobohaći na wšelake wašnje wosadne žiwjenje. Hačrunjež wo swojim serbskim pocha-

dže wědžeše, so Bill Biar bliže za njón njezajimowaše, doniž w lěće 1970 daloki přiwuzny z Awstralskeje zwiski k njemu njenawjaza. Wukopa so, zo měještaj w Bjarec swójbje w Hrodzišću zhromadnych předchadnikow, wšako běštaj bratraj z tuteje swójby w lěće 1854 wupućowatoj: Handrij do Awstralskeje a Jan do Texasa. Z časa, zo bě Bill Biar tute swójbne zwiski wotkrył, so žiwe za serbske wupućowarske stawizny zajimowaše a nawjaza zwiski k mnohim potomnikam Serbow w USA a w Awstralskej. Wospjet wopyta z mandželskej Łužicu. Wotpisowaše a přeložowaše mnoho němskich rukopisnych dokumentow za cyrkwinske zaměry w USA kaž tež za kolekciju listow serbskich wupućowarjow do Texasa, kotruž znaty ameriski slědžer George R. Nielsen před něšto lětami zestaji. Wo swojich wosom serbskich prodžědach a prawowkach napisa krótke biografije.

T.M.

Wosadne popołdnje w Bukecach

Je mjeztym hižo z dobrym wašnjom, zo so Serbja z Bukec a wokolnych wsow na soboće po Bukečanskej kermuški k wosadnemu popołdnju ze Serbskim superintendentom zetkaja. Lětsa wotmě so tute zeńdženje sobotu do 22. njedźele po Swjatej Trojicy, 3. nazymnika.

Po powitanju zahaji superintendent Malink program popołdnja ze zhromadnje zanjesenym kěrlušom, wukładowanjom Božeho słowa z Lista Jakuba a modlitwu. K scěhowacej zabawje poskićeny tykanc

a kofej wšitkim zesłodža a dosahaše njehladajcy bohateje ličby wopytowarjow. Ze zajimom scěhowachu přitomni potom rozprawje Jana Malinka wo jězbje zhromadnje ze swojej mandželskej do Zjednocenych statow Ameriki a jeju wopyće pola potomnikow serbskich wupućowarjow w Texasu.

Spokojeni z dožiwjenjom přijomneje serbskeje zhromadnosće podachu so wopytowarjo po dalším spěwje a požohnowanju na dompuć.

Arnd Zoba

Rakečanska Bjesada nazymu 2012

Nimo měsačnych zetkanjow zaběrachu so člonoj Bjesady z dwěmaj trochu wjetšimaj předewzacomaj. W oktobru starachu so wo přihotowanje rumnosće za sobustawsku zhromadiznu Serbskeho ewangelskeho towarstwa. Kaž stajnje, tak pohosćichu so wobdźělnicy tež w Rakecach ze swačinu a šalku kofeja. Jako zazběh do wuradźowanja spěwachu džěci z Rakečanskeje pěstowarnje a šulerki zakładneje šule pod nawodom knjeni Andreje Langeroweje serbske spěwy. Nadžijamy so, zo je so člonam towarstwa w Rakečanskej farskej bróžni lubiło.

Tež na přihotowanju tradicionelnych dwurěčnych swjedženskich kemšow a dwurěčnych džěćacych kemšow na kermušej

njedźeli, 11. nowembra, su so člonoj Bjesady wobdźělili. Bohužel njemóžeše Serbski superintendent Malink schorjenja dla serbski džěl Božej služby přewjesć. Najebač to běchu dwurěčne kemše na kermuški zaso wosebity wjeršk w serbskim ewangelskim žiwjenju w Rakecach.

Wažny podawk za člonow Rakečanskeje Bjesady bě wopyt Serbskeho superintendenta Jana Malinka na serbskim wječorku w oktobru. W běhu žiweje diskusije zhonichu přitomni wjele zajimawych faktow wo džěle a stawiznach Serbskeho wosadneho zwjazka, Serbskeho ewangelskeho towarstwa, Maćicy Serbskeje a Domo-winy.

Günter Holder

Z předsydstwa wosadneho zwjazka

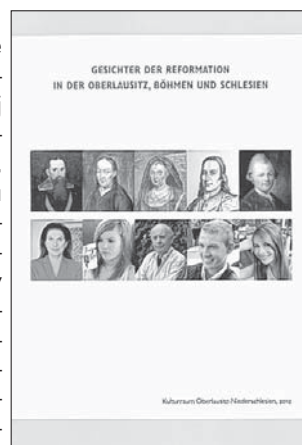
Štwórtk, 25. oktobra, zeńdže so na Michałskej farje předsydstwo Serbskeho wosadneho zwjazka, zo by džělo za lěto 2013 přihotowało. W srjedžišću steješe hospodarski plan za lěto 2013. Knjeni Fischer z kasoweje centrale bě naćisk přihotowała a jón rozložil. Spokojom předsydstwo zwěsći, zo je serbske wosadne žiwjenje za lěto 2013 financielnje zawěsćene, a přihtosowaše hospodarskemu planej. Superintendent Malink džakowaše so knjeni Fischer za jeje swědomite džělo. Dalši dyk wuradźowanja bě přihtot hłownej zhromadizny, kotraž ma so 19. januara 2013 w Budyšinje wotměć. Tam poda so rozprawa wo džěle lěta 2012. Póndže pak tež wo nowe ideje za žiwe wosadne džělo ewangelskich Serbow. Hižo nětko přihtotuje Mato Krygar z Wuježka zetkanje Serbskich bjesadow w nalěcu w Bukecach. Wikarka Jadwiga Malinkowa chce serbski ewangel-ski kónc tydženja za wšitkich zajimcow – za swójby, za džědow a wowki, za samo-stejacych a młodostnych – organizować. Wo tutech a dalšich aktiwitach budže so na hłownej zhromadiznje wuradźować.

W Serbskim wosadnym zwjazku su dwurěčne wosady Ewangelsko-lutherskeje krajneje cyrkwe organizowane. W předsydstwje skutkuja předsyda superintendent Jan Malink, Měrćin Wirth, Mato Krygar a Marka Maćijowa.

Marka Maćijowa

Mjezwoča reformacije

„Mjezwoča reformacije w Hornjej Łužicy, Čěskej a Šleskej“ rěka brošura, wudata lětsa wot Kulturneho ruma Hornjeje Łužicy a Delnjeje Šleskeje, w kotrež so jednotliwe projekty Luthero-weje dekady

předstajaja, kotrež so w kulturnym rumje wotměwaja. Za lěto 2017 je připowědženy serbski přinošk pod titulom „WENZEL WARRICH. Luther a Serbja. Wuskutki reformacije na duchowne a kulturne žiwjenje serbskeho luda“. Budže to zhromadny projekt Budyskeho Serbskeho muzeja a Serbskeho instituta. Planowanej stej wustajeńca a wědomostna konferenca, kotrež přinoški maja so pozdžišo wozjewić.

T.M.

Powěšće

Lutherowy dom we Wojerecch, natwarjeny 1951 jako nuzowa cyrkej, móhł so stać ze swětowym kulturnym namrěwstwom.

Foto: U. Menschner

Wojerecy. Lutherowy dom při Janskej cyrkwi móhł so stać ze swětowym kulturnym namrěwstwom. Wotpowědna peticija, zo bychu so tak mjenowane nuzowe cyrkwe Ota Bartninga w Němskej z tutym titulom počesćili, je so njedawno schwaliła. Nuzowe cyrkwe běchu w powójnskim času wot lěta 1947 do 1953 we wšelakich městach Němskeje nastali. Tež we Wojerecch bu pódla wupaleneje cyrkwe na zakładnych murjach bywšeje, tehorunja zničeneje superintendentury nuzowa cyrkej natwarjena a w nowembru 1951 poswjećena. Po znowanarje Janskeje cyrkwe bu z nuzoweje cyrkwe Lutherowy dom, w kotrymž so do džensnišeho wosadne zarjadowanja wotměwaja.

Ochranow. Na reformaciskim dnju je Ochranowska bratrowska wosada dvě lipje sadžiła. Wonej dopominatej na wuznamneju reformatorow Martina Luthera a Jana Husa. Z tym chce wosada na to skedźbnić, zo je za nju nimo Lutheroweje reformacije w Němskej wosebje Husowa reformacija w Českej z wažnym duchownym źórłom. Po Janu Husu, kotryž bu 1415 jako kecar spaleny, nasto 1457 bratrowska cyrkej, z kotrejež wuńdže wosada w Ochranowje.

Drježdźany. Bywši Budyski farar Burkart Pilz je 1. nowembra oficielnje swoje zastojnstwo jako decernent za kublanje w krajnocyrkwiniskim zarjězje w Drježdźanach nastupił. Jeho zapo-

kazanje wotmě so za čas nazymskeho schadźowanja krajneje synody 16. nowembra na kemšach w cyrkwi Třoch kralow. Do nadawkow 42lětneho fararja Pilza slušeja młodžinske džěło, kublanske džěło w pěstowarnjach, šulach a dalšich kublanišćach kaž tež wosadna a nabožinska pedagogika w sakskej krajnej cyrkwi.

Budyšin. 11. nowembra swječeše wjac stow džěci ze swojimi staršimi dzeň swj. Měrcina. Po zwučenym wašnju započo so swjedžen z nutrnosću w Pětrskej cyrkwi. Po tym podachu so wšityc za Měrcinom, kotryž jěchaše na konju, k Michałskej cyrkwi, hdžež předstaji so scena wo džělenju kabata. Žohnowanje poda katolski kapłan Gonda němsce a Serbski superintendent Malink serbsce. Na kóncu wudžělichu so całty, kotrež běchu tři pjekarjo – Bäns a Marx z Budyšina a Richter z Bačonja – darili.

Budyšin. Do Budyskeje hudźbneje šćežki, kotruž su šulerjo Budyskeho Melanchthonoweho gymnazija wuwili, su tež Michałsku cyrkej zapřijeli. Jako wosma stacija na šćežce je Michałska cyrkej wěnowana serbskej hudźbje. W přichodže móža wopytowarjo hudźbne stawizny města tak zeznac, zo ze sluchatkami po měsće chodža a při wšelakich stacijach přikłady za hudźbu, kiž je z Budyšinom zwjazana, słyša.

Zbožopřeća

Dnja 10. decembra woswjeći knjz **Hinc Šolta** w Lauterbachu swoje 75. narodniny. Gratulujemy jubilaraj wutrobnje a přejemy jemu bohate Bože žohnowanje.

Dary

W oktobru je so dario za Serbske ewangelske towarstwo 300 eurow, 50 eurow a 8 eurow a za Pomhaj Bóh 100 eurow, 42 eurow a 10 eurow. Bóh žohnuj dary a darcelow.

Spominamy

Před 275 lětami, 1. decembra 1737, narodži so farar **Jan Wencel** jako syn bura w Džežnikach pola Budestec. Wón chodžeše na gymnazij w Budyšinje a studowaše wot lěta 1762 teologiju w Lipsku. Tu bě ze sobustawom Serbskeho předarskeho towarstwa a stwori jemu přez znowarjadowanje jeho wustawkow, zeńdženjow, aktow a knihownje kruty zakład za jeho dalše spomóžne skutkowanje. Po swojim nawróće do Łužicy postara so wo to, zo so serbscy studenća w Lipsku kaž tež serbscy duchowni we Łužicy, kiž běchu tam něhdy studowali, zjednočichu k dostojnemu woswjećanju 50lětneho jubileja Lipsčanskeho Serbskeho předarskeho towarstwa w léce 1766. Za jeho wosebite zaslužby wuzwolichu Jana Wencela za čestneho sobustawa towarstwa. Jako farar skutkowaše wón wot 1769 we Wehrsdorfje a wot 1788 hač do swojeje smjerće 1801 w Barće. T.M.

Přeprašujemy

- 01.12. sobota**
15.00 ekumeniske wosadne popoždnje w Drježdźanach w cyrkwi swj. Jozefa (sup. Malink)
- 02.12. 1. njedźela w adwencie**
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar Rummel)
14.00 wosadne popoždnje w Slepom (sup. Malink)
- 09.12. 2. njedźela w adwencie**
14.00 kemše w Budyšinje w Michałskej (sup. Malink), po tym adwentnička na farje
- 15.12. sobota**
17.00 adventny koncert Serbskeho gymnazija w Michałskej cyrkwi
- 16.12. 3. njedźela w adwencie**
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 23.12. 4. njedźela w adwencie**
09.30 kemše z Božim wotkazanjom w Rakcach (sup. Malink)
- 25.12. 1. džeň hód**
10.00 namša z gódownym grašim w Serbskej cerkwi w Chóšebuzu
- 26.12. 2. džeň hód**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za džěci (sup. Malink)
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar Rummel)
- januar 2013
- 01.01. Nowe lěto**
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 06.01. swjedžen Třoch kralow**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za džěci (sup. Malink)

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawačelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591/600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čisć: MAXROI Graphics GmbH, Zhorjelc
Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza měsacnje. Spěchuje so wot Založby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.
Lětny abonement plaći 8 eurow.